

мічна. Випуск 19. – Донецьк, ДонДТУ, 2000. – С. 62-65

10. Захарін С. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів // Економіка України : Політико-економічний журнал (Україна). – 2007. – № 5. – С. 43-52.

11. Євдокімов Ф.І., Мізіна О.В., Бородіна О.О. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 46. – Донецьк, ДонНТУ, 2002. – С. 6-12.

12. Довбня С.Б., Гічова Н.Ю. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства // Фінанси України: Науково-теорет. та інформ.-практ. журн. м-ва фін. України. – К.: Міністерство фінансів України (Україна). –

2008. – №4. – С. 88-97.

13. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта. – 2-е изд., доп. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 208 с.

14. Ф. Клоцвог, Г. Голубева. Тенденции и факторы роста // Экономист. – 2008. – №10. – С. 20-31.

15. Ракицька С. О. Аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства [Електронний ресурс] / С. О. Ракицька, Т. В. Шевченко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/En/EM/2008_5_2/Zbirnik_EM_08_2_134.pdf

Статья поступила в редакцию 07.06.2012

УДК 347.736

О.М. КРАВЦОВА, к.е.н., доцент,
Донецкий национальный технический университет

ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ

Під час економічно-фінансових розладів кількість банкрутств, зазвичай, зростає, тому що банкрутство, за своєю суттю, є ринковим регулятивним економічним механізмом. Найбільш вразливою для банкрутства є економіка країн, які тільки розвиваються. В них оновлення складу суб'єктів підприємницької діяльності відбувається частіше, але, на жаль, процедура триває доволі довго та підчас має кримінальний відтінок.

Банкрутство є типовим явищем також і для економіки сталих країн. Фахівці відмічають, що у країнах Євросоюзу щорічно з кожних 100 заново створених підприємств на ринку залишається 20-30 [1]. Проте головною метою запровадження механізму банкрутства у європейських країнах залишається оздоровлення економіки. Водночас в умовах дефіциту ліквідності деякі компанії спеціально провокують порушення справи про банкрутство, незважаючи на те, що умисне доведення компанії до банкрутства карається законом.

Вирішення питань в області банкрутства займаються провідні вчені-економісти та юристи - О.О. Терещенко, І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, Б.М. Поляков [2, 3, 4, 5]. З економічних позицій розроблено теоретичне підґрунтя процедури банкрутства, система фінансових показників діагностики та попередження банкрутства, вирішуються проблеми економічного

та бухгалтерського супроводження у банкрутстві. Б.М. Поляков, як один з авторів нинішньої редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», розроблює юридичну базу процедури банкрутства, його праці мають роз'яснювальний характер окремих аспектів провадження у справах про банкрутство. Результати пропозицій та удосконалень в області банкрутства увійшли у нову реакцію законодавства про банкрутство, яке буде застосовуватися з 2013 року. Поряд з тим, неопрацьованими залишаються питання банкрутства, які мають кримінальний відтінок. Так, недостатньо освітлено проблему умисного доведення до банкрутства, про що свідчить незначна кількість банкрутств, які офіційно визнані умисним доведенням до банкрутства [6].

Метою статті є розкриття економічної сутності доведення до банкрутства, його економічних ознак та аналіз існуючих методичних розробок з питань доведення до банкрутства.

В Україні через недосконалість нормативної бази банкрутства, несталість економічних відносин, інформаційні прогалини процедура банкрутства частіше, аніж в інших країнах, використовувалася з метою умисного доведення підприємства до банкрутства. Кінцевою ціллю

© О.М. Кравцова, 2012

таких дій є перерозподіл власності, тому що у процедурах банкрутства можна задешево придбати активи підприємства або зробити правове забезпечення рейдерських захоплень. Саме шляхом впровадження процедури банкрутства в Україні була проведена тіньова приватизація багатьох державних підприємств за традиційною схемою. На початку 90-х років державні підприємства залишили без державної підтримки (не обов'язково мова йдеться про фінансову сторону), помилково сподіваючись на те, що ринковий механізм запрацює самостійно, без регулятивних дій з боку держави; у середині 90-х років, на фоні гіперінфляції, було проведено акціонування державних підприємств, при цьому знову допущено помилки при індексації основних засобів, які призвели до деформації вартості активів та власного капіталу цих підприємств. Паралельно інвестиційно привабливі державні підприємства накопили значну суму зобов'язань перед інвестором або інвесторами, а непривабливі - накопили кредиторську заборгованість перед працівниками по заробітній платі, за соціальним страхуванням, перед бюджетом тощо. Отже за ознаками стійкої неплатоспроможності ці підприємства збанкрутіли, тільки привабливі підприємства – швидше, з урахуванням інтересу інвестора (інвесторів) та при його участі, а непривабливі – повільніше й більш болісно.

Умисні процедури банкрутства у всьому світі караються законом. За планової соціалістичної економіки потреби в кримінальному переслідуванні зловживань, пов'язаних з банкрутством, не існувало, як і не існувало поняття «банкрутство», тому досвіду з цього питання в Україні замало. Чинне законодавство України про банкрутство передбачає відповідальність за умисне банкрутство (доведення до банкрутства).

Умисне банкрутство визначається як стійка неплатоспроможність суб'єкта підприємства, викликана цілеспрямованими діями власника майна або посадової особи суб'єкта підприємства, якщо це завдало істотної матеріальної шкоди інтересам держави, суспільства або інтересам кредиторів, що охороняються законом.

Об'єктом злочинів, передбачених в ст.ст. 219, 220, 221 Кримінального кодексу України, є встановлений державою порядок здійснення підприємницької діяльності у частині гарантування прав та інтересів кредиторів від ризиків, пов'язаних з настанням неплатоспроможності підприємств. Згідно ст. 219 Кримінального кодексу України «доведення до банкрутства – це

умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої зацікавленості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності, якщо це завдало великої матеріальної шкоди державі чи кредиторам» [7].

Об'єктивною стороною цього злочину є дії осіб, що призвели до банкрутства підприємства, внаслідок чого державі чи кредиторам була заподіяна велика матеріальна шкода.

Для визначення злочину використовуються Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361 – далі Методика). Згідно цієї Методики «економічними ознаками дій по доведенню до банкрутства вважається такий фінансово-економічний стан боржника, коли виконання умов договорів призвело до погіршення показників оцінки його фінансового стану» [8]. Серед дій, що доводять до банкрутства, виділяють наступні:

- укладення завідомо невігідних для даної юридичної особи угод, у тому числі договорів фіктивного характеру. На практиці це означає, що активи підприємства за цивільно-правовими угодами переводяться на інше підконтрольне підприємство. Часто таким підприємством є пов'язана сторона, хоча у бухгалтерському обліку економічні відносини між пов'язаними сторонами відображаються особливим чином, тому такі договори мають бути прямо «на поверхні». Проте у багатьох випадках підприємства «спорідненість» приховують;
- безпідставна виплата на користь інших осіб грошових коштів;
- безпідставна передача третім особам майна чи уступка належного даній юридичній особі права вимоги до інших осіб;
- прийняття нераціональних управлінських рішень, які негативно відбиваються на фінансових результатах як основної діяльності підприємства, так і іншої операційної, інвестиційно-фінансової або іншої звичайної діяльності, тобто призводять до виникнення збитків;
- заплутування звітності та обліку, знищення, пошкодження документів чи інформації, внаслідок яких стає неможливою ефективна робота відповідного підприємства, установи

чи організації.

Аналіз дій дозволяє класифікувати їх за ступенем умисності:

- неумисні дії, які втілені у прийнятті нерациональних управлінських рішень, що призвели до збитків або втрати прибутку, тобто до того, що фактично отримані фінансові результати значно гірші за очікувані;

- умисні дії – усі інші, перелік яких наведено вище.

У першому випадку умисел відсутній, є помилка управлінця, за яку він має відповісти, але це є підприємницький ризик. Тому й покарання має застосовуватися відповідне – дисциплінарна відповідальність, штраф тощо. Пропонується також застосувати практику страхування підприємницьких ризиків, як це зроблено у новій редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» щодо страхування ризиків арбітражного керуючого [9]. Крім активних дій службових осіб, що можуть призвести до банкрутства підприємства, фінансовий стан підприємства може погіршитися і внаслідок бездіяльності управлінців, тобто їх пасивної поведінки, наприклад, неподання позовів про стягнення дебіторської заборгованості, нереагування на проблеми у виробничому процесі та на ринку збуту тощо. Але варто зазначити, що бездіяльність службових осіб не являє собою складу злочину за ст. 219 Кримінального кодексу України [7].

У другому випадку підприємство доводиться до банкрутства навмисно, тому й ступінь покарання має бути більш жорсткою, за нормами Кримінального кодексу України.

Схема умисного доведення до банкрутства така:

- складається документ, за яким укладається певна угода;
- угода виконується;
- внаслідок виконання угоди фіксується погіршення фінансово-економічного стану;
- знищуються (заплутуються) документальні докази.

Проблема в тім, що погіршення фінансово-економічного стану підприємства може статися не відразу, наприклад, угода може передбачати відстрочку платежів. Тому зафіксувати погіршення фінансового стану та знайти прямий зв'язок між фактом укладання угоди і погіршенням фінансово-економічного стану підприємства є дуже непросто. Знищення документального доказу, навпроти, відразу визиває підозру з точки зору «чистоти» проведеної гос-

подарської операції на предмет злочину.

На відміну від законодавства держав, що мають досвід боротьби із злочинами при банкрутстві, в Україні склад злочину сконструйований таким чином, що на перше місце виноситься матеріальна форма: злочин вчинений, якщо завдано «великої матеріальної шкоди цих злочинів державі чи кредиторам» [7]. Матеріальну форму завданої шкоди доцільно застосувати для злочинів, за яких наслідки у вигляді шкоди очевидні. Стосовно кримінальних банкрутств наслідки у вигляді шкоди виявляються через деякий час, іноді - після завершення процедури ліквідації банкрута, а у деяких випадках шкоду не можна оцінити безпосередньо у вартісному виразі, наприклад, ланцюжок банкрутств кредиторів. На момент виявлення очевидності заподіяної шкоди докази можуть бути втрачені, тому що вони ґрунтуються на підставі документів про фінансово-господарську діяльність, перш за все, бухгалтерських документів.

Ст. 34 нинішньої редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» визначає, що «ліквідатор забезпечує належне оформлення, упорядкування та зберігання всіх, в тому числі фінансово-господарських, документів банкрута протягом ліквідаційної процедури. Після винесення судом ухвали про ліквідацію юридичної особи-банкрута ліквідатор зобов'язаний забезпечити збереженість архівних документів банкрута і, за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства або уповноваженою ним архівною установою, визначити місце подальшого їх зберігання» [9].

Бухгалтерські документи поділяються на документи постійного і тимчасового зберігання. Порядок зберігання, передачі до архіву та знищення документів встановлюється Головним Державним архівом України. До документів постійного зберігання відносяться документи з обліку особового складу робітників та з оплати праці, які при ліквідації підприємства мають бути передані до архівної установи, тому на практиці, у розумінні нинішньої редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» саме ці документи вважаються «архівними».

Порядок зберігання інших документів фінансово-господарської діяльності чітко прописаний у Податковому кодексі України. П. 44.1 ст. 44 Податкового кодексу України визна-

час, що «для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством» [10]. Строки зберігання документів визначені п. 44.3 ст. 44 Податкового кодексу України: «не менш як 1095 днів з дня подання податкової звітності, для складення якої використовуються зазначені документи», тобто три роки, крім того, «у разі ліквідації платника податків документи за період діяльності платника податків не менш як 1095 днів, що передували даті ліквідації платника податків, в установленому законодавством порядку передаються до архіву» [10]. Отже маємо невідповідність у порядку зберігання тимчасових документів: у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» про їх архівацію нічого не сказано.

Слід зазначити, що у порядку здійснення податкового контролю, який вживається контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, органи державної податкової інспекції згідно п. 78.1.7 ст. 78 Податкового кодексу України проводять документальну позапланову виїзну перевірку на підприємстві, якщо порушено провадження у справі про визнання банкрутом платника податків [10]. Саме на цьому етапі згідно діючої методики проводиться виявлення ознак доведення до банкрутства.

Після перевірки з боку органів державної податкової інспекції та фондів соціального страхування, у разі, якщо порушень не виявлено та складений про це відповідний акт, документи можуть бути знищені. Отже, якщо через деякий час виникне необхідність обчислення виявленої матеріальної шкоди від умисного банкрутства, документів може вже й не бути, до речі, у законному порядку.

Нова редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» не виправляє цього недоліку. Ст. 39 «Зберігання документів» нової редакції повторює нинішню редакцію ст. 34 і

доповнює, що «спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства або уповноважена архівна установа зобов'язані прийняти архівні документи банкрута на зберігання без додаткових умов» [9]. Фраза «без додаткових умов» не розтлумачується, тому залишається незрозумілим, чи означає це безоплатну передачу архіву, адже на даний час державні архівні установи переповнені, а приватні архіви вимагають високої плати за зберігання кожної архівної справи та відповідне оформлення архівних справ.

Отже, прогалини у законодавстві створюють умови для зникнення документів, втрачання доказів, тому норми Кримінального кодексу України щодо умисного доведення до банкрутства не спрацьовують, передусім, через проблему документального підтвердження. Зазвичай, створення штучних зобов'язань при доведенні підприємства до банкрутства проводиться через так звані фірми-«метелики», фірми-«одноденки», через них виводяться активи підприємства. Ці фірми дуже швидко зникають, можливості зустрічної перевірки також втрачаються.

Розглянемо детальніше порядок визначення ознак дій з доведення до банкрутства за діючою Методикою [8].

Визначення ознак дій з доведення до банкрутства здійснюється за період, що починається за три роки до дати порушення справи про банкрутство, у разі наявності ознак неправомірних дій відповідальних осіб боржника, що призвели до його стійкої фінансової неспроможності, у зв'язку з чим боржник був не в змозі задовольнити в повному обсязі вимоги кредиторів або сплатити обов'язкові платежі.

У ході визначення ознак дій з доведення до банкрутства аналізуються наступні показники [8]:

- забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов'язань);
- забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов'язань боржника);
- розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та сумою його зобов'язань).

У результаті заповнюється таблиця 26 «Показники для виявлення ознак дій з доведення до банкрутства», яка додається до діючої методики [8]. Якщо вищезазначені показники погіршилися протягом періоду, який аналізу-

ється, то з'ясовуються причини їх погіршення шляхом перевірки фінансово-господарських договорів підприємства та аналізуються заходи, ужиті керівництвом підприємства, щодо стягнення заборгованості (повнота та своєчасність проведеної претензійно-позовної робо-

ти), своєчасності розв'язання проблем у виробничому процесі тощо.

У табл. 1 наведено аналіз показників для виявлення ознак дій з доведення до банкрутства, рекомендованих діючою Методикою.

Таблиця 1

Аналіз показників для виявлення ознак дій з доведення до банкрутства

	Показник, норматив, економічна сутність	Аналіз
1	2	3
1	<p>Забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами, норматив 1,5</p> <p>Розрахунок: <u>підсумок балансу</u> сума зобов'язань За даними балансу: <u>рядок 280 (або 640)</u> рядок 480 + рядок 620</p> <p>Сутність: сума активів має бути більша за його зобов'язання, в основі покладена формула балансу: Активи = Власний капітал + Зобов'язання</p> <p>Зменшення показника вказує на погіршення платоспроможності</p>	<p>1. Слід додатково проаналізувати склад активів на предмет їх відповідності визначенню активів за П(С)БО 2 «Баланс» [11], тобто на предмет економічної вигоди від використання активів. Наприклад, до складу активів на підприємстві можуть бути віднесені необоротні активи, балансова вартість яких не відповідає реальній (справедливій) вартості або втрачені вигоди від їх використання; виробничі запаси та готова продукція, частка яких не користується попитом на ринку; дебіторська заборгованість, яка за суттю може бути віднесена до безнадійної, а також інші оборотні активи, склад яких на багатьох підприємствах майже неможливо визначити, бо ця сума переходить як «спадщина» з одного періоду до іншого.</p> <p>2. Слід проаналізувати склад зобов'язань на предмет наявності зобов'язань пов'язаним сторонам, а також прострочених сум, які мають бути списані по закінченні терміну позивної давності (3 роки).</p>
2	<p>Забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами</p> <p>Розрахунок: <u>оборотні активи</u> сума зобов'язань За даними балансу: <u>рядок 260</u> рядок 480 + рядок 620</p> <p>Сутність: показує, яка частка зобов'язань може бути погашена оборотними активами, які вважаються більш ліквідними, ніж необоротні активи</p>	<p>1. Зазвичай, оборотними активами у їх найліквіднішій формі - грошовими коштами - оплачуються поточні зобов'язання, тому є сенс або у даній формулі «зобов'язання» замінити на «поточні зобов'язання», або розглядати цей показник тільки у динаміці, тому що у чистому вигляді він втрачає економічний смисл, якщо не перевести усі зобов'язання до складу поточних (строк виконання усіх зобов'язань вважається таким, що настав).</p> <p>2. Слід проаналізувати склад оборотних активів та зобов'язань на предмет правильності їх відображення у балансі.</p> <p>3. Не завжди оборотні активи у вигляді запасів є більш ліквідними, ніж необоротні активи. Наприклад, нерухомість (необоротні активи) у центрі міста є більш ліквідною, ніж залежали виробничі запаси (оборотні активи), які вже не застосовуються у передових технологіях виробництва, або дебіторська заборгованість, яка визнана сумнівною.</p>
3	<p>Розмір чистих активів (позитивне значення)</p> <p>Розрахунок: із суми балансу вираховують зобов'язання, тобто залишається власний капітал</p> <p>За даними балансу: Рядок 280 (або 640) – (рядок 480 + рядок 620)</p> <p>Сутність: у підприємства має бу-</p>	<p>1. Слід враховувати результати проведеного аналізу активів та зобов'язань на предмет правильності їх відображення у балансі.</p> <p>2. Не можна пов'язувати зменшення власного капіталу тільки з доведенням підприємства до банкрутства. Це може статися через вихід засновників (зменшено статутний капітал), уцінку необоротних активів, виплату дивідендів, отримання збитку від різних видів діяльності (аналізується ціла низка причин).</p>

	ти власний капітал у вигляді статутного (пайового) капіталу, накопиченого прибутку, інших видів позитивного капіталу (додаткового, додатково вкладеного, резервного) Зменшення розміру чистих активів свідчить про зменшення власного капіталу	
4	Ціни, зазначені в договорах, відповідають загальноринковим (так/ні) Інформація є аналітичною, потребує аналізу договорів та їх виконання, бухгалтерських доказів, якісного цінового моніторингу	Під цей пункт підпадає застосування системи знижок при продажу продукції, тому слід враховувати обсяги продажу та отримані результати продажу за кожним сумнівним договором. Питання у цьому випадку слід поставити такі: який фінансовий результат продажу продукції отримано за кожним сумнівним договором з урахуванням адміністративних витрат та витрат на збут (частки цих витрат), отримано чи не отримано грошові кошти від покупця, як вчасно
5	Вигідність для підприємства виконання умов договорів (так/ні)	Можна об'єднати пункти 4 та 5
6	Майно, яке знаходиться у розпорядженні підприємства, тис. гривень За даними Приміток до річної фінансової звітності	Слід провести аналіз складу майна у динаміці та відповідати на запитання: у яких цілях даний об'єкт використовувався, наскільки ефективно, чому було прийняте рішення про його реалізацію (списання, безоплатну передачу), який отримано фінансовий результат господарської операції від відчуження даного об'єкту

Навмисне погіршення фінансово-господарського стану підприємства за діючою методикою рекомендовано визначати за такими ознаками [8]:

- зменшення розміру, приховування та заниження оцінки майна, яке знаходиться у розпорядженні підприємства;

- штучне збільшення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості;

- продаж задіяних у виробничо-господарській діяльності основних засобів (особлива увага приділяється договорам відчуження майна або оренди майна, зокрема перевіряється відповідність ціни реалізації ринковій та наявність дозволу на вказані операції органу, уповноваженого управляти майном);

- продаж товарів (робіт, послуг), які виготовляє підприємство, за ціною, нижчою за собівартість, без належних економічних підстав (наприклад, регульована ціна реалізації, яка корегується за рахунок коштів державної підтримки; продаж за передплатою; тимчасове зниження ціни в рекламних цілях; продаж морально застарілої продукції; продаж продукції, що не користується попитом; продаж товарних залишків готової продукції для перефільювання або запуску нового виробництва; продаж товарних залишків (сезонної про-

дукції) у зв'язку із закінченням сезону тощо);

- у разі збиткової діяльності підприємства спрямування отримуваних грошових засобів та інвестицій на закупівлю товарів, робіт, послуг, безпосередньо не задіяних у виробничо-господарській діяльності;

- необґрунтоване зменшення або збільшення штату підприємства.

Якщо ознака доведення до банкрутства «за штучним збільшенням кредиторської та дебіторської заборгованості» майже не визиває сумнівів, за виключенням небажання бухгалтера збільшувати відповідно податкові доходи та податкові витрати (в останньому випадку треба ще й надавати докази стягнення дебіторської заборгованості, копії судових рішень тощо) та сплачувати податок на прибуток, то інші ознаки, як показав проведений аналіз, потребують уточнення, а у деяких випадках – проведення аудиту складання фінансової звітності та ведення бухгалтерського обліку.

У діючій Методиці не прописані новітні технології доведення підприємства до банкрутства, а саме - отримання кредитів та їх завідоме використання не за призначенням; отримання кредитів, які завідомо не можуть або не будуть погашені; необґрунтовано завищені витрати не виробничого характеру (великі зар-

плати управлінського персоналу при відсутності обсягів виробництва та реалізації, придбання основних засобів адміністративного призначення тощо).

Слід зазначити, що обов'язковою умовою для притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочином «умисне доведення до банкрутства» є завдання великої матеріальної шкоди державі чи кредитору – більше ніж 8500 грн. згідно ст. 218 Кримінального кодексу України [7]. Суб'єктом даного злочину може бути як власник, так і службова особа підприємства, у тому числі головний бухгалтер. Даний злочин повинен бути вчинений умисно з корисливих мотивів або іншої особистої зацікавленості. Проблема кваліфікації умисних злочинних дій полягає в тому, як визначити межу, яка дозволяє в кожному конкретному випадку розрізнити правомірні дії і злочинні, складність якої є ще однією причиною незначної практики умисного доведення до банкрутства. Ця проблема переходить у юридичну сферу.

Таким чином, економічна сутність доведення до банкрутства втілена в умисному створенні або збільшенні неплатоспроможності шляхом розтрата або зливання боржником свого майна та майна, наданого йому іншими особами, через використання необґрунтовано занижених цін при реалізації майна, отримання кредитів, які свідомо не будуть погашені, необґрунтовано завищених витрат не виробничого характеру.

Економічні ознаки доведення до банкрутства, визначені у діючих методичних розробках, є недосконалими і потребують уточнення. Недосконалість законодавства надає можливості приховування бухгалтерських доказів умисного доведення підприємств до банкрутства через невизначеність порядку зберігання документації про фінансово-господарську діяльність.

Література

1. С. Козлов. Процедура банкрутства: про іноземний та український досвід. Юридична газета. № 14 (50). 23.07.2005 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/ru/oarticle/1676/>
2. Терещенко О. О. Антикризисное финансовое управление на предприятии: Монография. - К.: КНЕУ, 2004. - С. 5-259.
3. Бланк И.А. Управление формированием капитала / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2006. –

520 с.

4. Бухгалтерський облік: історичний аспект. Результати дисертаційних досліджень Житомирської наукової бухгалтерської школи: Монографія / Під ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 620 с.

5. Поляков Б.М. Право несостоятельности (банкротства) в Украине. - К.: Концерн «Видавничий Дім «In Юре», 2003. - 440 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/poljakov-b.-m.-pravo-nesostojatelnosti-bankrotstva-v-ukraine.html>

6. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. Банкрутство // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/bankruptcy>

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: за станом на 1 січн. 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. - ст.131. - зі змін. та допов. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainezakoni.com/>

8. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 № 1361) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=161074

9. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-XII: за станом на 16 жовтн. 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 31- ст.440 42-43. – зі змін. та допов. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2343-12>

10. Податковий кодекс України Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI: за станом на 01.12.2011 р. // Голос України від 04.12.2010. - № 229 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» // Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.99р. - № 87 // [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO.aspx>

Статья поступила в редакцию 10.06.2012